

Ministeren for videnskab, teknologi og udvikling

Udvalget for Videnskab og Teknologi
Folketinget
Christiansborg
1240 København K

I forlængelse af samrådet den 20. april 2005 om afviklingen af de nukleare anlæg på Forskningscenter Risø fremsendes i fem eksemplarer mit talepapir til brug for samrådet.

Med venlig hilsen

Helge Sander

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**

Bredgade 43
1260 København K
Telefon 3392 9700
Telefax 3332 3501
E-post vt@vtu.dk
Netsted www.vtu.dk
CVR-nr. 1680 5408

Talepapir til samråd i Videnskabsudvalget den 20. april 2005 - spørgsmål A

Spørgsmål:

Hvilke skridt agter ministeren at tage som følge af kritikken af Dansk Dekommissionerings håndtering af de økonomiske, sikkerhedsmæssige og personalemæssige forhold i forbindelse med nedrivningen af atomreaktorerne på Risø, som udtrykt i en række artikler i Politiken og i fagtidsskriftet Ingeniøren, jf. UVT alm. del – spm. 16-18, herunder set i forhold til de oprindelige forudsætninger for Folketingets vedtagelse af B 48 (folketingsåret 2002-03) og COWI-rapporten?

Svar:

Indholdsfortegnelse:

1. Indledning.
2. Proces og aktører
3. Afvikling i løbet af 11, 16 eller 20 år
4. Sikkerhedsmæssige forhold
5. Personalemæssige forhold
6. Økonomiske forhold
7. Afslutning.

1. Indledning

Jeg forstår den senere tids avisdebat som om, at der er opstået en faglig uenighed mellem ledelsen på Dansk Dekommissionering og en medarbejder samme sted.

Det er ikke en nem opgave at afklare, hvad der fagligt er op og ned i sagen. Men det centrale er naturligvis, at opgaven løses fagligt forsvarligt. Mere om det senere.

Det er vigtigt for mig at slå én ting fast: Præmisserne for vedtagelsen af folketingsbeslutning B 48 er efter min mening fuldstændig de samme i dag som dengang.

Jeg mener ikke, at avisdebatten føjer noget afgørende nyt til grundlaget i marts 2003, hvor principbeslutningen om afviklingen blev taget af et enigt Folketing. Når det er sagt, mener jeg naturligvis, at vi sagligt skal diskutere eventuelle tvivlsspørgsmål, som avisartiklerne måtte give anledning til.

For vi bør alle arbejde for, at der ikke skabes myter om opgaven, der kan føre til en utryghed i befolkningen.

Som jeg også har sagt mange gange før, er det her ikke nogen nem sag.

Jeg er derfor glad for, at alle partier står sammen om det fælles mål: At fjerne levnet fra den nukleare æra i Danmark på en sikkerhedsmæssig og miljømæssig fuldt forsvarlig måde.

Ikke nogen nem opgave, som sagt. Men så langt fra en umulig opgave, når bare forarbejdet gøres ordentligt. Og det mener jeg også er tilfældet her.

2. Proces og aktører

Jeg vil gerne kort opridse det historiske forløb.

Da vi besluttede at igangsætte afviklingen, besluttede vi også rammerne for opgaven. Det skulle ske hurtigst muligt inden for en periode på op til 20 år. Og opgaven skulle løses af den selvstændige virksomhed, Dansk Dekommissionering.

Politikere og embedsmænd har selvfølgelig ikke teknisk indsigt i nukleare forhold. Derfor var det vigtigt, at vi tog os den nødvendige tid til forarbejdet inden beslutningen om, hvilken vej vi ville gå.

En tid, der i vidt omfang blev brugt på at få synspunkter fra eksterne eksperter. Vi har alle været optaget af få så nøjterne og upartiske tekniske vurderinger som muligt. Derfor har eksterne eksperter været inddraget. Nævnes kan bl.a. COWI-konsortiet, HUR, og de nukleare tilsynsmyndigheder.

Selve udførelsen af opgaven følger samme princip: Der er eksterne parter involveret i alle faser, så vi er sikre på, at alt kan foregå efter bogen.

Ansvar for anlæggene blev først overdraget fra Risø til Dansk Dekommissionering, da tilsynsmyndighederne godkendte Dansk Dekommissionering som anlægsindehaver.

Tilsynsmyndighederne har også godkendt den overordnede plan for afviklingen.

Men myndighederne skal også godkende den detaljerede planlægning af hvert enkelt projekt. Før Dansk Dekommissionering har fået den godkendelse, kan de ikke gå i gang med at ”skille tingene fra hinanden”.

Desuden er de bevilligende myndigheder også inddraget løbende ved, at Finansudvalget skal have forelagt aktstykker for de enkelte projekter.

Med andre ord: Dansk Dekommissionering skal løfte en meget vigtig samfundsopgave, tilsynsmyndighederne skal kontrollere, at alt går rigtigt for sig, og de bevilligende myndigheder får hånd i hanke med økonomien.

Jeg synes egentlig, at det er en sund rollefordeling.

3. Afvikling i løbet af 11, 16 eller 20 år

En del af den senere tids avisdebat er gået på, hvor lang tid afviklingen skal tage.

Lad mig erindre, hvad der fremgår af B 48:

Her blev beskrevet to tidsmæssige yderpunkter, dvs. et minimum og et maksimum for, hvor hurtigt den kortest mulige afvikling kunne gennemføres.

Som maksimum stod de første rapporter fra Dansk Dekommissionering, hvor man opererede med et tidsrum på 20 år. Men der blev taget forbehold for, at en detailanalyse kunne afkorte tidsrummet.

Som minimum havde COWI-konsortiet givet et bud, der lød på 11 år.

Det fremgik desuden af B 48, at tidsrummet kun var en ramme, og at man først senere kunne kvalificere perioden.

Siden da har Dansk Dekommissionering – ganske som forudsat – gravet et spadestik dybere. I den efterfølgende strategiplan er Dansk Dekommissionering nået frem til, at afviklingen vil tage 16 år.

Det tidsrum er helt i tråd med Dansk Dekommissionering's egen vurdering af, at de 20 år kunne blive til mindre i det videre arbejde.

Det er også i tråd med folketingsbeslutningen, der jo netop åbner muligheden for at kvalificere perioden inden for tidsrummet 11-20 år.

Jeg synes derfor ikke, at avisartiklerne har præsenteret os for noget afgørende nyt i forhold til det i B 48 forudsatte.

4. Sikkerhedsmæssige forhold

Det kan ikke siges for tit: Sikkerheden har første prioritet, når denne opgave skal løses. Det gælder sikkerheden for medarbejderne og sikkerheden for befolkningen i det hele taget.

Derfor er arbejdet præget af godkendelsesprocedurer og indberetningsprocedurer i forhold til tilsynsmyndighederne.

Jeg har naturligvis ikke den tekniske indsigt i de konkrete forhold. Jeg kan derfor ikke afgøre, f.eks. hvordan en hal på Dansk Dekommissionering skal ombygges.

Men jeg har dog forstået, at dette projekt stadig er i ide-fasen, fordi det skal ses i sammenhæng med DR3-projektet.

Og jeg har også noteret mig, at projektet til sin tid ikke kan gennemføres uden en godkendelse fra tilsynsmyndighederne.

På den baggrund har jeg ikke betænkeligheder ved den pågældende opgave.

Så er det også blevet fremført i pressen, at man bør gå i gang med den store DR3-reaktor nu i stedet for at vente nogle år.

Dansk Dekommissionering har ønsket at vente med DR3-reaktoren. Man begrundet det bl.a. med, at den rækkefølge vil udsætte personalet for mindre stråling.

Jeg er naturligvis enig i, at man skal vælge den model, der udsætter medarbejderne for mindst risici.

Jeg har samtidig noteret mig, at tilsynsmyndighederne har godkendt Dansk Dekommissionering's plan for rækkefølgen.

5. Økonomiske forhold

Naturligvis skal statens midler forvaltes effektivt. Men jeg mener faktisk ikke, at man nødvendigvis skal stile efter at løse denne opgave billigst muligt. Derimod bør ambitionen være at gøre arbejdet så billigt som muligt og på en sikkerhedsmæssigt fuldt forsvarlig måde.

Men heller ikke her mener jeg, at avisdebatten tilfører sagen noget nyt.

Det er ikke nyt, at de samlede fast pris-omkostninger vil stige i takt med afviklingens udstrækning over tid (*idet der dog er nogle nuancer ved omregning til nutidspriser*). Det står sort på hvidt i B 48.

Det var ikke for besparelsens skyld, at regeringen indstillede den hurtigst mulige afvikling frem for en afvikling over f.eks. 50 eller 85 år, der er andre scenarier i B 48.

Indstillingen baserede sig på sikkerhedsmæssige og etiske overvejelser. Dertil kom hensynet til at kunne trække på den eksisterende viden på Dansk Dekommissionering.

Hvad der også klart fremgår af B 48, er regneeksemplerne på de 11 og 20 år som yderpunkter i den kortest mulige afvikling. De viser, at trods forskellige beregningsmodeller er der grundlæggende enighed mellem Dansk Dekommissionering og COWI-konsortiet om niveauet for de forventede totalomkostninger.

De viser også, at det samlede antal timer, der bruges på opgaven, er stort set det samme, om man afvikler over 11 eller over 20 år.

Forskellene er altså mest likviditetsmæssige. Hvor COWI har større udsving i udgifterne i de enkelte år, kører Dansk Dekommissionering med en mere konstant udgiftskurve.

Endelig vil jeg gerne igen understrege, at Finansudvalget løbende vil få forelagt aktstykker for de enkelte projekter. Dermed sikrer vi en gennemsigtighed i omkostningsudviklingen.

6. Personalemæssige forhold

Det påpeges i avisdebatten, at man bør gå i gang med DR3-reaktoren nu i stedet for at vente bl.a. for at kunne trække på de medarbejdere, der kender reaktoren.

Samme hensyn var en vigtig begrundelse for regeringens indstilling til Folketinget om en hurtigst mulig afvikling. Den begrundelse står jeg naturligvis ved.

Men jeg synes også, at vi skal passe på ikke at blande tingene sammen.

Generationshensynet gjorde ganske rigtigt, at det var bedre at vælge et tidsrum på 11-20 år end 50 eller 85. Men når vi er inden for den korte horisont, må hensynet aldrig blive årsag til en forceret proces.

Ja, der argumenteres med, at man på grund af generationshensynet bør starte med DR3-reaktoren. Men samtidig er det Dansk Dekommissionering's vurdering, at medarbejderne får større strålingsdoser, hvis man allerede nu går i gang med at skille DR3 ad. Den vurdering bakkes op af tilsynsmyndighederne.

Her må jeg sige, at uanset hvor sagligt og fornuftigt generationshensynet er, må det altså ikke komme til at veje tungere end hensynet til den menneskelige sikkerhed.

Men naturligvis skal man holde sig hensynet for øje. Og det er også mit indtryk, at Dansk Dekommissionering har taget udfordringen op. Nye medarbejdere er blevet ansat, så der er et overlap mellem nye og erfarne medarbejdere.

Der arbejdes aktivt med forskellige former for intern oplæring og overførsel af erfaring.

Og de erfaringer, man kommer til at høste ved afviklingen af de to små reaktorer, vil blive brugt, når tiden kommer til den store reaktor.

Dette forhold giver mig derfor umiddelbart ikke grund til bekymring.

7. Afslutning

Som jeg har sagt mange gange før: Det her er en kompliceret opgave. Der er mange hensyn at tage, og det er en kunst at få enderne til at mødes på bedst mulig vis.

Det er derfor min klare overbevisning, at opgaven godt må tage den nødvendige tid, så man får rundet de nødvendige hjørner og udbygget sin viden.

Ethvert fejltrin kan i den sidste ende komme til at koste meget dyre lærepenge.

Det skal derfor også stå lysende klart, at hvis der på noget tidspunkt skulle opstå berettiget tvivl om sikkerhedskulturen på Dansk Dekommissionering, vil sagen blive taget alvorligt.

At kontrollere at alting går rigtigt for sig er netop tilsynsmyndighedernes fornemmeste opgave i sagen.

Og skulle vi komme i den situation, at de mener, at noget ikke er godt nok, vil vi naturligvis lytte grundigt til de indvendinger, der måtte være.